

Koní je veľmi málo a z toho je ešte polovička nakazená „kechom“. Dobytok a kone sú vo veľmi slabej kondícii, nakoľko niet potrebného krmiva.

Otázka odstránenia mín je aj v tomto okrese veľmi páľčivá. Vyskytujú sa prípady, že sú zásoby potravín, a nie je k nim prístup pre míny.

V niekoľko obciach okresu vyskytlo sa niekoľko prípadov brušného týfu. Je nebezpečenstvo, že k jari sa epidémia rozšíri.

O k r e s M e d z i l a b o r c e :

V okrese je 49 obcí, z toho je 18 obcí úplne zničených, ostatné obce sú viacmenej poškodené.

Mlatba v tomto okrese nebola, obilie bolo Nemcami zničené ešte v klasoch, alebo skrmené. Zásoby obilia nie sú, lebo obce tohoto okresu boli evakuované a v opustených príbytkoch Nemci zničili všetko.

Zemiaky, kapusta a repa zostaly v zemi.

V celom okrese zostalo asi 20 % normálneho stavu dobytky. Koní zostalo po dva až desať párov v jednotlivých obciach. V okrese je absolútny nedostatok krmív.

Píla v Medzilaborciach môže byť uvedená do chodu asi za jeden mesiac. Píla Bylinského v Radvani nateraz nie je schopná prevádzky.

Ani jeden z mlynov tohoto okresu nie je schopný prevádzky.

V okrese sa rozširuje epidémia brušného týfu; doteraz boli zistené prípady v Kalinovej, Palote, Vydrani, Vírave a v Čertížnom. V okrese je len jeden lekár. Je treba ďalších lekárov a liečiv.

Pre okresy Medzilaborce, Stropkov, Svidník bolo rozdelené cez desať vagónov múky. Každý z týchto okresov dostal po 3 a pol vagóna. Múka bola uskladnená v sklade prvého Čs. sboru v Medzilaborciach. Odvozom a distribúciou múky boli poverené jednotlivé okresné národné výbory. Múka pochádza z daru maršala SSSR J. V. Stalina. Obyvateľstvo spomenutých okresov vystačí s touto múkou do konca februára t. r.

Národná obroda, 21. 2. 1945, čís. 8.

[167]

1945, 22. února. Košice — Zpráva „Národní obrody“ o převzetí správy Slovenska předsednictvem SNR.

Na oslobodenom území doteraz pôsobila iba delegácia SNR, ktorú poverila Slovenská národná rada v Banskej Bystrici spravovaním územia Slovenska oslobodzovaného Červenou armádou. Sama Slovenská národná rada, ktorá všetku právomoc rozhodovania sverila svojmu prezídiu, ostala na území Slovenska a utiahla sa s vojakmi a partizánmi do hôr, kde politicky ďalej pôsobila a s našimi partizánmi a vojakmi spolu ďalej bojovala. Postupom Červenej armády a I. sboru čs. armády oslobodzujú sa aj územia, na ktorých bojovali naši partyzáni a kde pôsobili aj členovia SNR. Do dnešného dňa¹ sišlo sa do Košíc, ktoré sú nateraz hlavným mestom slobodného Slovenska, toľko členov predsedníctva SNR, že právomoc delegácie pre oslobodené územie mohla byť odvolaná a prezídium SNR v starom složení z B. Bystrice, môže sa ujať spravovania vecí na oslobodenom Slovensku. Bude tak robiť až do tých čias, kým sa síde plénom SNR a rozhodne inakšie.²

¹ Článok „Národní obrody“ je datovaný 22. února 1945, což by nasvědčovalo tomu, že se ustavující schůze předsednictva SNR konala 22. února 1945. V konceptu se též dochoval zápis ze schůze předsednictva SNR z 22. února 1945, který však obsahuje pouze usnesení o personálním obsazení jednotlivých pověřenectev. Proti datování 22. února 1945 hovoří skutečnost, že nařízení předsednictva SNR č. 1/1945 a č. 2/1945 je datováno 21. února. Zápis o schůzi, jež se eventuálně konala 21. února 1945, však neexistuje.

² Předsednictvo SNR vykonávalo veškerou pravomoc náležející plénu SNR až do 11. dubna 1945, a to podle nařízení SNR č. 40/1945 z 23. 10. 1944. Za dobu od 21. února do 11. dubna 1945 přijalo předsednictvo SNR 28 nařízení.

Súčasne s týmto rozhodnutím pretvorilo sa aj vedenie jednotlivých povereníctiev SNR.³

Národná obroda, 23. 2. 1945, čís. 9, z článku „Prezídium SNR znova prevzalo správu Slovenska“.

[168]

1945, 23. únor. Košice. — Přípis košické organizace sociálně demokratické strany¹ předsednictvu KSS v Košicích o sloučení organizací obou stran v duchu usnesení bansko-bystrického sjezdu.

Predsedníctvo Československej sociálne-demokratickej strany robotníckej v Košiciach, zaberajúc sa otázkou splynutia Československej sociálne demokratickej strany robotníckej v Košiciach so sjednotenou Komunistickou stranou Slovenska, ktoré usnesenie bolo jednohlasne prijaté na slučovacom sjazde splnomocnených zástupcov obidvoch strán dňa 17. septembra 1944 v Banskej Bystrici, sa osvedčuje, že nakoľko spomenuté usnesenie košickej složke Československej sociálne demokratickej strany robotníckej nebolo známe, bol stranícko politický život košickej organizácie ihneď po oslobodení Košíc slávnou Červenou armádou normálne obnovený.

³ Zpráva pokračuje údaji o personálním obsazení jednotlivých pověřenectev. (Viz příloha II/B/e.)

¹ V Košicích a v některých dalších místech východního Slovenska, zejména v oblasti, která byla obsazena Maďarskem, došlo po osvobození Sovětskou armádou k dočasnému obnovení organizací sociálně demokratické strany, což bylo v rozporu s usnesením bansko-bystrického sjednocovacího sjezdu. [Např. v Michalovicích kandidovala sociální demokracie při volbách do národního výboru; viz zápis z konference funkcionářů KSS v Košicích 8. 4. 1945, AÚD KSČ Praha, f. 68.]

Stalo se tak především z neinformovanosti, při čemž velkou úlohu sehrály i silné tradice, které měla sociální demokracie na východním Slovensku. Bez viny na stavu, ke kterému došlo, nebyli pravíci sociální demokráte, kteří se pokusili — zřejmě inspirováni vládním delegátem Němcem — intrikovat proti sjednocení. O tom svědčí i pasáž z úvodníku košické Pravdy z 27. 2. 1945, kde se praví: „Na oslobodenom území byly z neinformovanosti, alebo na popud politických čachrárov podniknuté pokusy rozbiť jednotu pracujúceho ľudu a zakladať samostatné organizácie soc. dem. strany napriek jednomyseľnému a manifestačnému sjednoteniu v Banskej Bystrici.“ (Pravda, 27. 2. 1945.)

Slovenští komunisté vynaložili ihned všechno úsilí na to, aby dovršili sjednocovací proces, započatý za Slovenského národního povstání, i ve zbývající části Slovenska, aby seznámili dělnickou a celou demokratickou veřejnost s bansko-bystrickým usnesením i tam, kam neproniklo a aby znemožnili rozbíječské akce nepřátel sjednocení. Ubránit sjednocení za každou cenu, to byla jediná správná devíza; na to poukazovalo i moskevské vedení KSČ, třebaže neposuzovalo sjednocovací sjezd bezvýhradně kladně jako jeho organizátoři (viz pozn. k dokumentu čís. 60).

Místní organizace sociální demokracie v Košicích se vytvořila záhy po osvobození města. Představitelé KSS usilovali, aby i v Košicích a v dalších místech východního Slovenska došlo co nejdříve k vytvoření jednotných organizací KSS. Již na první členské schůzi košické sociální demokratické organizace podali informace a vysvětlení o sjednocovacím sjezdu KSS a sociální demokracie. Další doklady nacházíme v prvním čísle Pravdy, které bylo vydáno v Košicích. Je to jednak úvodník nazvaný „Len jednotne zvíťazíme“, který volá všechny čestné demokraty, všechny čestné lidi, „kterým sú drahé záujmy národa, aby spoločne, v širokom, jednotnom všenárodnom fronte zdolali prekážky, ktoré stoja v ceste a spoločne vybudovali a uskutočnili náš cieľ, ľudovú, demokratickú sociálne spravodlivú republiku. Aby však robotnícka trieda, pracujúce roľníctvo a pracujúca inteligencia, komunisti a demokrati mohli spoločne a jednotne postupovať — zdůrazňoval úvodník Pravdy — treba predovšetkým, aby jadro pracujúceho národa, robotnícka trieda postupovala jednotne a somknute. Túto elementárnu nutnosť si veľmi dobre uvedomili robotníci Slovenska. V ohni všenárodného povstania prvou ich starosťou bolo utvoriť jednotnú politickú stranu robotníckej triedy, komunistickú stranu, uskutočniť spojenie sociálne demokratickej a komunistickej strany, aby robotnícka trieda dokázala aj tým svoju vyspelosť, svoju jednotnosť, svoju odhodlanosť, svoju politickú zrelosť a schopnosť byť vedúcou složkou nášho verejného života.“ (Pravda, 30. 1. 1945.)

Seznamující širokou pracující veřejnost osvobozeného východního Slovenska s výsledky bansko-bystrického sjednocovacího sjezdu, Pravda podtrhovala jako hlavní úkol, aby dělnická třída byla jednotná a aby usnesení